

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

Методичні рекомендації до самостійної роботи навчальної дисципліни

Композиція і робота в матеріалі

для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація.

Освітня програма «Образотворче мистецтво».
Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Автор: доц. Прокопів П.М.

Затверджено на засіданні кафедри
образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
№1 від “31” серпня 2023 р.

Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Тематичний план самостійної роботи
5. Питання для самоконтролю
6. Оцінювання результатів самостійної роботи
7. Рекомендована література

Вступ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні закономірності композиції жанрового полотна. Навчальна дисципліна вивчає методи організації, прийоми і засоби гармонізації творів образотворчого мистецтва.

Програма навчальної дисципліни складається з 5 тем які охоплюють лекційні й практичні заняття, а також самостійну роботу студентів.

Навчальна дисципліна «Композиція і робота в матеріалі» пов'язана з іншими гуманітарними навчальними дисциплінами, які викладаються в інституті, зокрема «Актуальні проблеми сучасного образотворчого мистецтва», «Рисунок», «Живопис» та ін.

Метою викладання навчальної дисципліни «Композиція і робота в матеріалі» є поглиблення знань основних закономірностей композиції жанрового полотна, його методів організації, прийомів і засобів гармонізації творів образотворчого мистецтва.

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- засвоєння основних понять та принципів побудови творів образотворчого мистецтва різних жанрів;
- навчити студентів аналізувати композиційну структуру творів різних жанрів;
- формування у студентів практичних навичок роботи з формою на заданій площині, підпорядковуючись вимогам певного жанру;
- сформуванню вміння виконувати власні творчі роботи.

Відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні знати :

- складові елементи організації площинної композиції та образотворчу виразність графічних елементів;
- об'єктивні властивості форми у формальній композиції;
- основні закономірності побудови форм у жанровій композиції;
- засоби гармонізації жанрового полотна.

вміти :

- розв'язувати типові завдання тематичної композиції згідно заданих умов;
- знаходити правильні взаємозв'язки та співвідношення величин елементів;
- досягати гармонійної взаємодії всіх елементів на площині;
- при ескізуванні вибирати найвдаліший варіант рішення;
- виконувати роботу на певному професійному рівні;
- самостійно користуватись навчальною, мистецтвознавчою і довідковою літературою.

2. Пояснювальна записка

Важливе значення у вивченні навчальної дисципліни «Композиція і робота в матеріалі» займає самостійна робота. Ця невід'ємна складова освітнього процесу у закладі вищої освіти сприяє формуванню в студентів культури розумової праці, ініціативності та пізнавальної активності. Зміст самостійної роботи студентів передбачений робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами та завданнями викладача. Самостійна робота студентів також забезпечується відповідними інформаційно-методичними засобами (конспектами лекцій, навчально-методичними посібниками, підручниками, методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи, матеріалами дистанційного навчання), передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни. Забезпеченню належного рівня організації самостійної роботи студентів сприяє використання відповідної наукової і періодичної літератури. Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом з навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Вона може проходити в бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, в домашніх умовах тощо.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Композиція і робота в матеріалі», визначається навчальним планом і становить 60 годин.

3. Структура самостійної роботи

	Години
Тема 1. Натюрморт.	10
Тема 2. Пейзаж.	10
Тема 3. Портрет.	10
Тема 4. Жанрове полотно	20
Всього	60

4. Тематичний план самостійної роботи

Тема 1. Натюрморт.

Завдання

1. Підготувати письмовий аналіз композиції натюрмортів відомих художників (вибрати декілька ілюстрацій).
2. Розробити творчий натюрморт згідно вибраної теми.

Тема 2. Пейзаж.

Завдання

1. Підготувати письмовий аналіз композиції пейзажів відомих художників (вибрати декілька ілюстрацій).
2. Розробити композицію творчого пейзажу згідно вибраної теми.

Тема 3. Портрет.

Завдання

1. Підготувати письмовий аналіз композиції тематичних картин відомих художників-портретистів (вибрати декілька ілюстрацій).
2. Розробити творчу композицію «Тематичний портрет» .

Тема 4. Жанрове полотно

Завдання

1. Підготувати письмовий аналіз жанрових композицій відомих художників (вибрати декілька ілюстрацій). Зробити збір матеріалів по темі.
2. Ескізування по темі.
3. Розробити творчу жанрову тематичну композицію.

4.Оформити роботу.

5. Питання для самоконтролю

1. Поняття композиції, засоби виразності і гармонізації у натюрморті.
2. Закономірності її сприйняття простору у композиції натюрморту.
3. Єдність і підпорядкованість елементів у досягненні композиційної рівноваги в пейзажі.
4. Особливості побудови простору в композиції пейзажу.
5. Пропорції і відношення у жанровому полотні.
6. Колір – один із засобів художньої виразності в композиції картини.
7. Ритм як засіб організації композиції картини.
8. Види композиційних структур у композиції картини.
9. Особливості фронтальних, об'ємних і глибинно-просторових (об'ємно-просторових) композицій.

6. Оцінювання результатів самостійної роботи

Контроль самостійної роботи відбувається у формі усних опитувань, письмових експрес-опитувань та оцінювання самостійно виконаних творчо-практичних завдань.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати студенти за теми самостійної роботи					Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4		
2	3	2	8		15

7. Рекомендована література

1. Богданова Л. О. Конспект лекцій з дисципліни «Композиція» (для практичних занять та самостійної роботи студентів 1 курсу спеціальності 191 – Архітектура та містобудування. Архітектура) / Л. О. Богданова, Г. А. Коровкіна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 115 с.
2. Губаль Б.І. композиція в дизайні. Одно-, дво- і тривимірний простір: навчальний посібник.-Тернопіль, 2011.-240 с.
3. Дяків М. В., Основи кольорознавства. Завдання для самостійної роботи: Навчально-методичні рекомендації для студентів художніх факультетів курсу “Основи кольорознавства” / М. В. Дяків.- Івано-Франківськ, 2012.-30 с.
4. Иттен И. Искусство цвета. Искусство формы.- Д. Аронов, 2001.-222 с.
5. Калініченко О.В. Практикум з композиції. Ч.1.: посіб. – К. : НАУ, 2006. – 104 с.
6. Куленко М. Основи композиції в образотворчому мистецтві.-К., 2001.
7. Мельничук О.
8. Михайленко В. Яковлєв М. Основи композиції: Навчальний посібник.- К., 2004.-230 с.
9. Обідняк М. М. Архітектурна композиція (курс практичних занять та завдань): навч. посібник / М. М. Обідняк, О. Б. Білінська. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 150 с., ил.
10. Посібник. Основи формальної композиції: для студентів напряму 6.020205 «Образотворче мистецтво» / Укладач О.А. Половна-Васильєва – Дніпропетровськ, Роял – Принт, 2015. – 34 с.
11. Соколюк Л. Д. Графіка Бойчукістів./ Л. Д. Сокол.к – Х.: Видання часопису "Березіль"; Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць, – 2002. – 224 с.
12. Технология и исследование произведений станковой и настенной живописи / под ред. Ю. И. Гренберга. Учебное пособие для студентов художественных ВУЗов и художественных училищ.-М.: ГОСНИИР, 2000.

13. Типчук В.М. Основи композиції. Методичні вказівки для проведення лекційних та практичних занять.-Видавництво Прикарпатського національного університету ім.В.Стефаника.-Івано-Франківськ.-2018.-40 с.
14. Хмельовський О., Костукевич С. Графіка й основи графічного мистецтва : навч. посіб. Кн. 1. Луцьк: Луцький держ. технічний ун-т, 2003. 160 с.
15. Яковлев М.І. композиція + геометрія.-К., 2007.- 240 с.
16. Яремків М.М. Композиція: творчі основи зображення: навч. посіб. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. – 112 с.

Інформаційні (Інтернет) ресурси

http://er.nau.edu.ua:8080/bitstream/NAU/31176/1/Sidorova_Evtushenko.pdf

<https://www.youtube.com/watch?v=O0-ry1O19b8>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZvPt0vMa9F0>

<https://www.youtube.com/watch?v=j3JTIKwwliQ>